

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

/Роман ГРЕШКО/

«27» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ»

вибіркова

Освітньо-професійна програма:	Публічні, корпоративні фінанси та фінансове посередництво
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Галузь знань:	07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансова безпека підприємств» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», затвердженої рішенням Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 03.04.2023 року, протокол № 3, та введеної в дію наказом ректора № 118 від 03.04.2023 р.

Розробник: **Ковальчук Наіалія Олександрівна**, асистент кафедри фінансів і кредиту, кандидат економічних наук

Викладач: **Ковальчук Наіалія Олександрівна**, асистент кафедри фінансів і кредиту, кандидат економічних наук

Погоджено з гарантом ОП **Наталія БАК**

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри **Петро НІКІФОРОВ**

Схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради **Ірина НИКИФОРАК**

									Н і			
денна	III	VI	3	90	15	30	-	-	45	-	залік	
заочна	III	VI	3	90	6	4	-	-	80	-	залік	

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	лаб	ін д	с.р.
Змістовий модуль 1. Економічний зміст, фактори впливу та оцінка фінансової безпеки підприємства												
Тема 1. Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства	12	2	4	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 2. Фактори та джерела загроз фінансовій безпеці підприємств	11	2	4	-	-	5	11	1	-	-	-	10
Тема 3. Оцінка та діагностика фінансової безпеки	12	2	6	-	-	4	12	1	1	-	-	10
Тема 4. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства	11	2	2	-	-	7	11	-	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	46	8	16	-	-	22	46	3	2	-	-	41
Змістовий модуль 2. Практичні механізми забезпечення фінансової безпеки												
Тема 5. Фінансові стратегії та механізми захисту підприємства	11	2	4	-	-	5	11	1	-	-	-	10
Тема 6. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його фінансової безпеки	11	2	4	-	-	5	11	1	-	-	-	10
Тема 7. Система управління фінансовою безпекою підприємства	11	2	4	-	-	5	11	1	1	-	-	9
Тема 8. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства	11	1	2	-	-	8	11	-	1	-	-	10

Разом за змістовим модулем 2	44	7	14	-	-	23	44	3	2	-	-	39
Усього годин	90	15	30	-	-	45	90	6	4	-	-	80

Тематика лекційних занять з переліком питань

п/п	Назва теми з основними питаннями
1	Тема 1. Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства 1. Поняття фінансової безпеки та її зв'язок з економічною безпекою підприємства 2. Основні складові фінансової безпеки підприємства 3. Принципи забезпечення фінансової безпеки на підприємствах 4. Наслідки порушення фінансової безпеки для підприємства
2	Тема 2. Фактори та джерела загроз фінансовій безпеці підприємств 1. Фактори, що впливають на фінансову безпеку підприємства 2. Класифікація загроз фінансовій безпеці (внутрішні та зовнішні) 3. Індикатори наявності загроз фінансовій безпеці 4. Вплив економічного макросередовища на рівень фінансової безпеки підприємств
3	Тема 3. Оцінка та діагностика фінансової безпеки 1. Методи оцінки фінансової безпеки підприємства 2. Ключові показники для діагностики фінансової безпеки підприємств 3. Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності у визначенні рівня фінансової безпеки підприємства
4	Тема 4. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства 1. Нормативно-правова база забезпечення фінансової безпеки підприємства. 2. Державний контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень 3. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства
5	Тема 5. Фінансові стратегії та механізми захисту підприємства 1. Фінансові стратегії підприємства 2. Механізми захисту фінансової безпеки 3. Оцінка ефективності фінансових стратегій та механізмів захисту
6	Тема 6. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його фінансової безпеки 1. Поняття адаптації та її вплив на фінансову безпеку підприємства 2. Механізми адаптації для забезпечення фінансової стійкості підприємства 3. Організація процесу адаптації підприємства
7	Тема 7. Система управління фінансовою безпекою підприємства 1. Сучасні підходи до управління фінансовою безпекою підприємства 2. Складові системи управління фінансовою безпекою 3. Принципи управління фінансовою безпекою підприємства
8	Тема 8. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства 1. Система пріоритетних інтересів підприємства як основа механізму забезпечення його фінансової безпеки 2. Структура механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства 3. Бенчмаркінг як інструмент забезпечення фінансової безпеки підприємства

Тематика практичних занять

п/п	Назва теми (питання/завдання)
1	Тема 1. Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства 1. Поглибити знання щодо фінансової безпеки підприємства.

	<p>2. Визначити ключові елементи фінансової безпеки підприємства.</p> <p>3. Розглянути приклади порушень фінансової безпеки підприємства та обговорити наслідки.</p>
2	<p>Тема 1. Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства</p> <p>1. Поглибити знання щодо економічної безпеки підприємства та її складових</p> <p>2. Визначити роль фінансової безпеки у загальній системі економічної безпеки підприємства.</p> <p>3. Проаналізувати взаємозв'язок фінансової та економічної безпеки</p>
3	<p>Тема 2. Фактори та джерела загроз фінансовій безпеці підприємств</p> <p>1. Поглибити знання щодо загроз фінансовій безпеці підприємства.</p> <p>2. Визначити внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці підприємства.</p> <p>3. Визначити та обґрунтувати пріоритетні загрози для підприємств в сучасних умовах та запропонувати заходи реагування.</p> <p>4. Навести приклади загроз для конкретно обраного підприємства (на вибір студента).</p> <p>5. Проаналізувати, як внутрішні та зовнішні загрози пов'язані між собою.</p>
4	<p>Тема 2. Фактори та джерела загроз фінансовій безпеці підприємств</p> <p>1. Поглибити знання щодо факторів, які впливають на фінансову безпеку підприємства.</p> <p>2. Провести аналіз сучасних факторів впливу на фінансову безпеку підприємств України.</p> <p>3. Розробити рекомендації щодо мінімізації негативного впливу факторів на фінансову безпеку підприємств.</p>
5	<p>Тема 3. Оцінка та діагностика фінансової безпеки</p> <p>1. Поглибити знання щодо оцінки фінансової безпеки підприємства за показниками ліквідності, платоспроможності, ділової активності.</p> <p>2. Розрахувати показники ліквідності, платоспроможності, ділової активності та на цій основі оцінити фінансову безпеку підприємства.</p>
6	<p>Тема 3. Оцінка та діагностика фінансової безпеки</p> <p>1. Поглибити знання щодо оцінки фінансової безпеки підприємства за показниками фінансової стійкості та прибутковості.</p> <p>2. Розрахувати показники фінансової стійкості, рентабельності та на цій основі оцінити фінансову безпеку підприємства.</p>
7	<p>Тема 3. Оцінка та діагностика фінансової безпеки</p> <p>1. Поглибити знання щодо оцінки фінансової безпеки підприємства за показниками ймовірності настання банкрутства.</p> <p>2. Оцінити ймовірність банкрутства підприємства.</p> <p>3. Визначити сильні та слабкі сторони фінансового стану підприємства.</p>
8	<p>Тема 4. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства</p> <p>1. Поглибити знання щодо нормативно-правових актів України, які регулюють питання фінансової безпеки підприємств, інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємства</p> <p>2. Скласти перелік нормативно-правових актів, що регламентують питання, пов'язані з фінансовою безпекою підприємства та конкретні їх положення</p> <p>3. Порівняти внутрішні та зовнішні джерела інформації для оцінки фінансової безпеки підприємства.</p> <p>4. Здійснити пошук доступної інформації про діяльність підприємства (на вибір студента) та оцінити можливості доступу до неї в сучасних умовах.</p> <p>5. Провести SWOT-аналіз діяльності підприємства (на вибір студента) за усіма доступними джерелами інформації.</p>
9	<p>Тема 5. Фінансові стратегії та механізми захисту підприємства</p> <p>1. Поглибити знання щодо економічного змісту та видів фінансових стратегій, формування фінансової стратегії підприємства, взаємозв'язку фінансової стратегії та рівня фінансової безпеки підприємств</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Порівняти альтернативні стратегії щодо ефективності захисту фінансової безпеки підприємств. 3. Розробити ключові аспекти фінансової стратегії для підприємств України у кризових умовах господарської діяльності. 4. Визначити ключові показники для контролю стратегії.
10	<p>Тема 5. Фінансові стратегії та механізми захисту підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поглибити знання щодо економічного змісту механізму фінансового захисту, використання страхових та резервних інструментів, фінансового планування та бюджетування, інших внутрішніх та зовнішніх механізмів захисту. 2. Обґрунтувати роль фінансового планування і прогнозування для забезпечення фінансової безпеки підприємства. 3. Визначити ризики фінансово-господарської діяльності підприємств України в сучасних умовах. 4. Проаналізувати ефективність формування резервних фондів як механізму захисту підприємства. 5. Визначити та обґрунтувати джерела фінансування підприємств України найбільш прийнятні з позиції фінансової безпеки.
11	<p>Тема 6. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його фінансової безпеки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поглибити знання щодо змісту адаптації підприємства, видів адаптаційних заходів, ролі адаптації у забезпеченні фінансової безпеки. 2. Скласти перелік адаптаційних заходів підприємства. 3. Проаналізувати вплив заходів на фінансову безпеку. 4. Обговорити потенційні ризики при впровадженні адаптаційних заходів.
12	<p>Тема 6. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його фінансової безпеки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поглибити знання щодо фінансової політики підприємства та її гнучкості як інструменту адаптації, ролі оптимізації витрат та доходів, використання інновацій для підвищення фінансової безпеки. 2. Провести аналіз доходів та витрат підприємства (на основі фінансової звітності підприємства) з метою оптимізації. 3. Визначити можливості застосування інноваційних рішень на підприємствах України в сучасних умовах. 4. Скласти перелік заходів підвищення гнучкості фінансової політики вітчизняних підприємств.
13	<p>Тема 7. Система управління фінансовою безпекою підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поглибити знання щодо основ управління фінансовою безпекою підприємств та принципів такого управління. 2. Проаналізувати роль дотримання кожного із принципів управління фінансовою безпекою підприємств для забезпечення її високого рівня. 3. Скласти та обґрунтувати перелік вмінь, навичок, знань фінансового менеджера для прийняття високоефективних управлінських рішень щодо фінансової безпеки підприємства
14	<p>Тема 7. Система управління фінансовою безпекою підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поглибити знання щодо практичних аспектів управління фінансовою безпекою підприємств. 2. Скласти перелік типових управлінських рішень для забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємств України. 3. Визначити та обґрунтувати зовнішні фактори, які впливають на ефективність прийняття управлінських рішень на підприємствах України. 4. На основі завдання 2 (заняття 6) запропонувати заходи покращення фінансової безпеки підприємства.
15	<p>Тема 8. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поглибити знання щодо механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, його структурних елементів та принципів побудови

	<p>2. Скласти схему механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, виділивши його ключові елементи.</p> <p>3. Розробити приклад комплексу заходів для забезпечення фінансової безпеки підприємства у кризовій ситуації.</p>
--	--

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Фінансова безпека підприємства» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій. Оцінювання самостійної роботи здійснюється в межах балів за кожну тему дисципліни.

№ п/п	Назва теми	Завдання для самостійної роботи
1	Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте сутність поняття «фінансова безпека підприємства». 2. Визначте місце та роль фінансової безпеки у системі економічної безпеки підприємства. 3. Складіть схему взаємозв'язку фінансової безпеки з іншими функціональними складовими економічної безпеки. 4. Дослідіть основні цілі та завдання фінансової безпеки підприємства. 5. З'ясуйте значення фінансової безпеки для стратегічного розвитку підприємства. 6. Проаналізуйте приклади негативних наслідків порушення фінансової безпеки на підприємстві.
2	Фактори та джерела загроз фінансовій безпеці підприємств	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці підприємства. 2. Класифікуйте фактори впливу на фінансову безпеку за рівнем керованості (контрольовані та неконтрольовані). 3. Подайте у вигляді схеми класифікацію джерел загроз фінансовій безпеці. 4. Охарактеризуйте основні макроекономічні фактори ризику для підприємств. 5. Визначте мікроекономічні загрози, що формуються всередині підприємства. 6. Наведіть приклади впливу глобальних та регіональних чинників на рівень фінансової безпеки. 7. Порівняйте ризики, що виникають через недоліки внутрішнього менеджменту та зовнішні економічні умови.
3	Оцінка та діагностика фінансової безпеки підприємства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть сутність понять «оцінка фінансової безпеки» та «діагностика фінансової безпеки». 2. Визначте цілі та завдання оцінки фінансової безпеки підприємства. 3. Складіть перелік ключових показників, що використовуються для оцінки фінансової безпеки. 4. Подайте у вигляді таблиці основні методи оцінки та діагностики

		<p>фінансової безпеки.</p> <ol style="list-style-type: none"> Проаналізуйте переваги та недоліки кількісних і якісних методів оцінки. Розробіть схему алгоритму діагностики фінансової безпеки підприємства. Наведіть приклади практичного застосування методів діагностики у діяльності реальних підприємств.
4	Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства	<ol style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте роль нормативного та інформаційно-аналітичного забезпечення для оцінки фінансової безпеки підприємства. Схематично відобразіть класифікацію джерел інформації для оцінки фінансової безпеки підприємства. Складіть перелік нормативно-правових актів, які, на Вашу думку, найбільше регламентують питання, пов'язані з фінансовою безпекою підприємства. Опрацюйте основні положення Закону України «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції».
5	Фінансові стратегії та механізми захисту підприємства	<ol style="list-style-type: none"> Визначте сутність поняття «фінансова стратегія підприємства». Розкрийте основні напрями фінансових стратегій у сфері забезпечення фінансової безпеки. Подайте у вигляді схеми класифікацію фінансових стратегій підприємства. З'ясуйте основні механізми захисту фінансової безпеки підприємства. Наведіть приклади застосування фінансових стратегій в умовах економічної нестабільності. Порівняйте короткострокові та довгострокові фінансові стратегії захисту. Проаналізуйте ефективність використання страхових та хеджінгових інструментів як механізмів захисту.
6	Адаптація підприємства як засіб забезпечення його фінансової безпеки	<ol style="list-style-type: none"> Розкрийте сутність поняття «адаптація підприємства» у контексті фінансової безпеки. Визначте основні фактори, що зумовлюють необхідність адаптації підприємства. Подайте у вигляді схеми процес адаптації підприємства до змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Охарактеризуйте механізми фінансової адаптації підприємства в умовах кризових ситуацій. Наведіть приклади практичних заходів фінансової адаптації українських підприємств. З'ясуйте взаємозв'язок між адаптацією підприємства та підвищенням рівня його фінансової безпеки. Порівняйте реактивні та проактивні підходи до фінансової адаптації підприємства.

7	Система управління фінансовою безпекою підприємства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте сутність і структуру системи управління фінансовою безпекою підприємства. 2. Складіть схему організаційної структури управління фінансовою безпекою. 3. Розкрийте функції та завдання підсистем управління фінансовою безпекою. 4. Опишіть основні принципи побудови системи управління фінансовою безпекою. 5. Охарактеризуйте інструменти контролю та моніторингу фінансової безпеки. 6. Поясніть роль фінансового менеджменту у забезпеченні фінансової безпеки підприємства. 7. Проаналізуйте зарубіжний досвід організації управління фінансовою безпекою.
8	Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Побудуйте структурно-логічну схему механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства (з виділенням цілей, суб'єктів, об'єктів, інструментів, методів та результатів). 2. Опишіть суб'єктів та об'єкти механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. 3. Дослідіть класифікацію цілей забезпечення фінансової безпеки підприємства. 4. Охарактеризуйте елементи механізму фінансової безпеки (правове, організаційне, інформаційне, фінансове забезпечення). 5. Порівняйте механізм фінансової безпеки підприємства та держави (схожість і відмінності). 6. Розробіть схему взаємодії суб'єктів фінансової безпеки підприємства (власники, менеджмент, фінансові служби, державні органи, аудитори). 7. Побудуйте алгоритм функціонування механізму фінансової безпеки підприємства (від ідентифікації загроз до прийняття управлінських рішень).

Методи навчання:

- методи формування професійної компетентності (лекція, розповідь, пояснення, бесіда, візуалізація, дискусія, робота з інформаційними ресурсами, самостійна робота за програмою навчальної дисципліни);
- методи формування практичних умінь та навичок (розв'язування задач, виконання практичних завдань, розробка схем, таблиць, розробка та захист презентацій).
- дистанційне навчання з використанням системи Moodle.

Система контролю та оцінювання

- методи поточного контролю: експрес-опитування, індивідуальне опитування, фронтальне опитування, захист практичного завдання, тестування, письмове опитування, розв'язування практичних ситуацій;
- форма підсумкового контролю: залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії оцінювання:

– при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

– при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну).

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати на практичних заняттях (опитування, тестування, розв'язання задач, захист презентації, виконання завдань для самостійної роботи) за кожен модуль становить: 8 балів (перший змістовий модуль) та 7 балів (другий змістовий модуль). Кількість балів за змістовий модуль дорівнює сумі балів, отриманих за кожен модуль. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 32 бали; 2 модуль – 28 балів (разом – 60 балів).

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залікова робота)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
8	8	8	8	7	7	7	7		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
зараховано	A (90 – 100)	відмінно
	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незараховано	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

З дисципліни «Фінансова безпека підприємств» проводиться семестровий залік в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни, і в терміни, передбачені графіком освітнього процесу.

Залік проходить у формі усного спілкування лектора зі здобувачем по питаннях тем, які були опрацьовані під час аудиторних занять. Також залік може бути проведений у вигляді тестування у системі Moodle

При виставленні підсумкової оцінки враховується повнота та обґрунтованість відповідей студента на заліку, а також його активність під час поточних занять.

Оцінка (кількість балів) за дисципліну (тему, окреме завдання) передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Вміння
5 (відмінно) А	Здобувач вищої освіти: – має всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни; – засвоїв знання щодо теоретичних засад фінансового управління; – глибоко розуміє основну літературу та сучасні публікації з проблем фінансового менеджменту.	Здобувач вищої освіти: – вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою; – вміє використовувати додаткову літературу, грамотно викладати програмний матеріал; – дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання; – демонструє навички творчого мислення.
4 (дуже добре) В	– показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; – опрацював основну літературу, ознайомився з додатковою літературою, рекомендовану програмою.	– успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без суттєвих зауважень; – вміє використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
4 (добре) С	– показав достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, має здатність до їхнього поглиблення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; – опрацював основну літературу, рекомендовану програмою.	– вдало виконав передбачені програмою практичні завдання без критичних зауважень; – здатний використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
3 (задовільно) D	– має достатні знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю; – ознайомився з основною літературою, рекомендовану програмою.	– виконав практичні завдання в межах програмних вимог; – допускає неточності при розв'язанні тестів, виконанні практичних завдань. – не в повній мірі здатний пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
3 (задовільно) Е	– має знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє подальше навчання; – ознайомився з основною літературою, рекомендовану програмою.	– виконав практичні завдання в межах програмних вимог; – допускає упущення, неточності та помилки при розв'язанні тестів, виконанні практичних завдань. – не може пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
2 (незадовільно) з можливістю перескладання FX	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає грубі помилки у відповідях;	– допускає принципові помилки під час вирішення передбачених програмою практичних завдань;

	– має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.	– показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.
2 (незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання F	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає неприпустимі помилки у відповідях; – має рівень знань, який не дозволяє самостійно оволодіти програмним матеріалом та вимагає додаткового прослуховування дисципліни.	– не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання; – не вміє орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Визначення поняття «фінансова безпека підприємства»
2. Місце фінансової безпеки у системі економічної безпеки підприємства
3. Основні цілі та завдання фінансової безпеки
4. Взаємозв'язок фінансової безпеки з іншими складовими економічної безпеки
5. Наслідки порушення фінансової безпеки підприємства
6. Внутрішні загрози фінансовій безпеці підприємства
7. Зовнішні фактори впливу на фінансову безпеку
8. Класифікація джерел загроз фінансовій безпеці
9. Макроекономічні фактори загроз для підприємств
10. Мікроекономічні чинники зниження фінансової безпеки підприємств.
11. Глобальні та регіональні загрози для фінансової безпеки
12. Загрози від недоліків внутрішнього менеджменту
13. Сутність оцінки фінансової безпеки
14. Сутність діагностики фінансової безпеки
15. Завдання оцінки фінансової безпеки підприємства
16. Ключові показники оцінки фінансової безпеки
17. Методи оцінки та діагностики фінансової безпеки
18. Відмінності кількісних і якісних методів оцінки
19. Етапи алгоритму діагностики фінансової безпеки
20. Приклади застосування методів діагностики
21. Сутність фінансової стратегії підприємства
22. Напрями фінансових стратегій у сфері забезпечення фінансової безпеки
23. Класифікація фінансових стратегій підприємства
24. Механізми захисту фінансової безпеки підприємства
25. Фінансові інструменти для мінімізації ризиків
26. Порівняння короткострокових і довгострокових фінансових стратегій
27. Використання страхових та хеджінгових інструментів у забезпеченні фінансової безпеки
28. Поняття адаптації підприємства у контексті фінансової безпеки
29. Фактори необхідності адаптації підприємства
30. Процес адаптації підприємства до змін середовища
31. Механізми фінансової адаптації в умовах кризових ситуацій
32. Приклади практичних заходів фінансової адаптації українських підприємств
33. Взаємозв'язок адаптації з підвищенням фінансової безпеки
34. Порівняння реактивних і проактивних підходів до адаптації
35. Елементи системи управління фінансовою безпекою підприємства
36. Організаційна структура управління фінансовою безпекою
37. Функції підсистем управління фінансовою безпекою

38. Принципи побудови системи управління фінансовою безпекою
39. Інструменти контролю та моніторингу фінансової безпеки
40. Зарубіжний досвід управління фінансовою безпекою підприємств

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці освітнього компонента відбувається згідно діючого в Університеті «Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти»
<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>

Рекомендована література

- основна

1. Варналій З.С., Живко З.Б., Білик Р.Р., Онищенко С.В., Живко М.О. Фінансова безпека: навч. посіб.; за заг. ред. З.С. Варналія. Львів: Ліга-Прес, 2018. 300 с.
2. Економічна безпека: навч. посіб. / за заг. ред. З.С. Варналія. К.: Знання, 2018. 647 с.
3. Кузенко Т.Б., Сабліна Н.В. Фінансова безпека підприємства: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с.
4. Мельник С.І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.
5. Правдюк Н.Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект: монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 224 с.
6. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємництва: навч. посіб. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.

- додаткова (допоміжна)

1. Postolache, V. (2025). Identifying solutions to ensure the financial security of the enterprise in current conditions. *Forum for Economic and Financial Studies*, 3(1), 2593. <https://doi.org/10.59400/fefs2593>
2. Бригінець О. О. Правове забезпечення фінансової безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес" / О. О. Бригінець ; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. – Ірпінь, 2017. – 464 с.
3. Заїчко І. В., Білошкурська Н. В. Нормативно-правове та методичне підґрунтя визначення рівня забезпечення і регулювання фінансової безпеки підприємств та держави. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. DOI: 10.32782/2524-0072/2021-34-42.
4. Ковальчук Н.О. Малий бізнес в Україні під час війни. Інфраструктура ринку. 2025. № 83. URL: <https://drive.google.com/file/d/1t-QZP1Gj-G0ugDPCm8izXN-JFlhpoJ1T/view?usp=sharing>
5. Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.С., Єрмійчук Н.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 336 с. URL: <https://drive.google.com/open?id=1iZK-nhSwrXwnGXzWG0r3viPfJtWqUduQ>
6. Ковальчук Н.О., Корбутяк А.Г. Підходи щодо оцінювання фінансово-економічної безпеки вітчизняних підприємств. *Бізнес Інформ*. Харків, 2014. №10. С.249-255.
7. Кодекс України з процедур банкрутства: від 18.10.2018 р. № 2597- VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
8. Марусяк Н. Л. Особливості забезпечення фінансової безпеки комунальних підприємств Інфраструктура ринку. Випуск 80, 2024. С. 85-89. http://www.market-infr.od.ua/journals/2024/80_2024/17.pdf
9. Марусяк Н.Л., Бак Н.А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 109-113. URL : <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=5132&i=17>
10. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» від 26.10.2010 №1361. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_451800-01#Text

11. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
12. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року № 3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>
13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
14. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07 червня 1996 року № 236/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
16. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року "Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року": Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>
17. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: теоретико-прикладні аспекти: колективна монографія / за ред. О.О. Кравченко. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 336 с.

Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
2. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
4. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
5. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>
2. YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/>
3. Дія. Бізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua/marketplace/finansuvanna>
4. Журнал Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/company>
5. Економічна правда. URL: pravda.com.ua
6. Liga.net. URL: <https://finance.liga.net/ua>
7. БІЗНЕС ЦЕНЗОР. URL: <https://censor.net/>

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB>
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. Я. Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності студентами при вивченні навчальної дисципліни регламентуються наступними нормативними документами ЧНУ:

1. Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/lnojdab4/pravyla-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>
2. Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://www.chnu.edu.ua/media/f5e1eobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf
3. Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

